

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ
ΑΠΑΝΤΑ
ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
Ν. Δ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΟΜΟΣ
ΑΘΗΝΑ 1985
Σελ. 37-45

Η ΧΗΡΑ ΤΟΥ ΝΕΟΜΑΡΤΥΡΟΣ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Ὁ ἥλιος εἶχε δύσει πρὸ μικροῦ καὶ ἤδη ἤρχισε νὰ νυκτώνῃ. Ὁ Γιάννης ὁ Μουτζούρης, μὲ τὸ γαϊδουράκι του φορτωμένο ξυλάρια καὶ χαμόκλαδα, ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸ χωράφι. Ἀπὸ τὴν μακρὰν ἄμμον τὴν ἐκτεινομένην παρὰ τὸν αἰγιαλόν, εἶχεν ἀναβῆ τὸν λοφίσκον, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον ἐλεύκαζον τὰ Μνημούρια, ἦτοι τὸ κοιμητήριον, πρὸς δυσμὰς τῆς πολίχνης, καὶ παρεπορεύετο τὸν χαμηλὸν λιθόκτιστον περίβολον, τὸν ὅποιον εἶχε κτίσει πρὸ ὀλίγου πέριξ τοῦ τάφου ἢ δημοτικῆ ἀρχῆ.

Ἡ σελήνη ἔφεγγεν ἀποβραδύς. Ἐσωθεν τοῦ μικροῦ τοίχου, ὁ μπαρμπα-Γιάννης εἶδε μίαν σκιὰν νὰ ἴσταται ἄνωθεν ἐνὸς τάφου, καὶ πότε νὰ κλίνη εἰς τὰ ἐμπρός, ὡς νὰ ἔκαμνε γονυκλισίας, ἢ νὰ ἔσκαπτε τὴν πικρὰν μουχλιασμένην γῆν. Ὁ Γιάννης ἐπαρὰξενεύθη. Ἐστάθη μίαν στιγμὴν κ' ἐκοίταξεν. Ἐπειτα ἐφώναξεν εἰς τὸ ὄναρίον του, τὸ ὅποιον εἶχε προβῆ ὀλίγα βήματα, τὴν συνήθη συλλαβὴν εἰς ἣν ὑπήκουεν ἐκεῖνο διὰ νὰ σταθῆ. Τὸ ζῶον ἐσταμάτησε, καὶ ὁ Γιάννης, περίεργος ἔτρεξε πρὸς τὴν πύλην τοῦ Κοιμητηρίου.

Δὲν εἶχον παρέλθει τρία ἔτη ἀφότου εἶχε κατασκευασθῆ ἡ πύλη αὕτη, ὅτε εἶχε κτισθῆ ὁ περίβολος, καὶ τὸ ἐν θυρόφυλλον τῆς πύλης εἶχεν ἐκριζωθῆ ἤδη ἀπὸ τοὺς στρόφιγγάς του κ' ἔκειτο καταγῆς. Ὁ Γιάννης ὁ Μουτζούρης εἰσῆλθεν, ἔκαμε τὸν σταυρὸν του πρὸς τοὺς σταυροὺς καὶ τοὺς τάφους, καὶ μὲ τὰ τσαρούχια του τὰ σφιχτοδεμένα περὶ τὰ σφυρά, μὲ τὸ ἐλαφρὸν βῆμά του, ἔφθασε πλησίον τοῦ ὄρωμένου ἀνθρώπου, ὅστις ἀνύποπτος καὶ ἔκδοτος εἰς τοὺς ἰδίους λογισμοὺς του, ἐξηκολούθει νὰ κάμνῃ σταυροὺς καὶ μετανοίας ἐπάνω εἰς τὸ νεκρικὸν χῶμα. Ὄταν ἐπλησίασεν ὁ μπαρμπα-Γιάννης εἶδεν ὅτι ὁ τάφος, ἐπάνω τοῦ ὁποίου ἴστατο ὁ ξένος, ἐφαίνετο εἰς τὸ φέγγος τῆς σελήνης πολὺ νεοσκαφῆς, ὁ δὲ ἄνθρωπος ἔφερε σχεδὸν ὡς σχῆμα καλογήρου. Ἐφόρει ράσον, πλὴν ὄχι καλυμμαύχιον, ἀλλὰ μαύρην σκούφιαν.

Ὁ Γιάννης τοῦ ἐφώναξεν:

—Ἐ! τί κάνεις ἐδῶ;

Καὶ ἀφοῦ εἶπε τοῦτο, ἦλθε πλησιέστερα. Ὁ ξένος ἦτο γέρον με λευκὴν γενειάδα, ἀγνωστος. Ὁ Γιάννης δὲν τὸν εἶχε ξαναἰδεῖ ποτέ του.

Ὁ ἄνθρωπος ἐστάθη, τὸν ἐκοίταξε, καὶ δὲν τοῦ ἀπήντησε. Μόνον ἔπαυσε τὰς γονυκλισίας.

Ὁ χωρικός τοῦ εἶπε «καλησπέρα», εἶτα ἐπανέλαβε:

— Δὲν σ' ἔχω ξαναἰδεῖ. Μήπως εἶσαι ἀπὸ τὸ Μοναστήρι; Πῶς ἔτυχε;...

Ὁ ἄνθρωπος ἐψιθύρισε:

—Ἐ! ἔτσι... μὴν ἐρωτᾷς!

Κ' ἐσιώπησεν. Ὁ Γιάννης ἐκοίταξε τὸν νεόσκαπτον τάφον, τὸν ἄνευ λευκοῦ μνήματος ἐπὶ τῆς κορυφῆς, πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος, ὅποια ἐκόσμουν ὅλους τοὺς ἄλλους τάφους. Μόνον πρόχειρος ξύλινος Σταυρὸς ἐσημείωνε τὸ μέρος τῆς κεφαλῆς τοῦ νεκροῦ.

— Αὐτὸς ὁ τάφος θὰ εἶναι τῆς γρια-Χρυσῆς τῆς Κουφῆς πού τὴν ἔθαψαν σήμερα. Δὲν ἤμουν ἐδῶ τὴν ἡμέρα, μὰ εἶχα μάθει ἐψὲς τὸ βράδυ πῶς εἶχε τελειώσει. Αὐτηνῆς εἶναι, ἢ δὲν ξέρεις;

— Ναί, εἶπεν ὁ ξένος.

— Τὴν ἐγνώριζες; Καὶ κάνεις μετάνοιες γιὰ τὴν ψυχὴ της;

— Γιὰ τὴν ψυχὴ τῆ δική μου, τὸ περισσότερο, εἶπεν ὁ γέρον.

— Ἦξερες ποιὰ ἦτον αὐτή;

Ὁ ξένος ἔσεισε μετὰ δισταγμοῦ τὴν κεφαλὴν, ὡς νὰ ἤθελε νὰ εἶπη ναὶ καὶ ὄχι.

Ὁ μπαρμπα-Γιάννης ἔμεινε συλλογισμένος πρὸς στιγμὴν, εἶτα εἶπεν:

— Ἐκεῖ πέρα, σιμὰ στὸ δρόμο, εἶναι ἡ καλύβα μου. Βλέπεις ἐκεῖ κοντά, στὸ καπηλειὸ τοῦ γείτονά μου, τοῦ Ἀντώνη τοῦ Μποτσάνη. Θὰ ξεφορτώσω τὸ ζωντόβολο στὴν αὐλή, καὶ θὰ καθίσω κ' ἐγὼ λίγη ὥρα δίπλα, στὸ καπηλειό, νὰ πῶ ἓνα ρακάκι, νὰ ξαποστάσω. Ἄν θέλῃς, πάτερ, ἔλα νὰ σὲ κεράσω, νὰ κάμουμε κουβέντα. Θὰ σοῦ πῶ τί ξέρω γι' αὐτὴν τὴν μακαρίτισσα, Θεὸς σχωρέσ' τὴν, πού βάλανε σήμερα ἐδῶ... Ἄν θέλῃς καὶ τουλόγου σου, πές μου ὅ,τι ξέρεις... Ἄλλοιῶς μὴ λές, δὲν σὲ βιάζω.

Μετὰ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, ὁ μπαρμπα-Γιάννης ὁ Μουτζούρης ἔπινε τὸ ρακί του στὸ καπηλεῖον τοῦ Ἀντώνη τοῦ Μποτσάνη. Ἐκεῖ ἦλθε καὶ ὁ ξένος γέρον, ὁ ἔχων σχῆμα καλογήρου.

Ἐπάνω εἰς δύο κούτσουρα, ἐμπηγμένα κάτω εἰς τὴν γῆν, ἐκάθισαν οἱ δύο συμπόται. Μέγα μάρμαρον ἄξεστον ἐχρησίμευεν ὡς τραπέζι καταμεσῆς.

— Τὸ λοιπόν, ἤρχισεν ὁ μπαρμπα-Γιάννης μετὰ τὴν πρώτην δόσιν τῆς ρακῆς, τὴν ἐγνώριζες τὴ γρια-Χρυσή;

— Ἐγνώρισα λίγο τὸν ἄνδρα της, εἶπε μετὰ δισταγμοῦ ὁ ξένος.

— Ποιὸν ἀπ' ὅλους; Γιατὶ αὐτὴ εἶχε πάρει τρεῖς ἄνδρες.

— Τὸν πρώτον, καὶ τὸν καλύτερον, εἶπεν ὁ καλόγηρος... Ὁ Θεὸς νὰ ἐλεήσῃ τὴν ψυχὴ μου! εἶμαι πολὺ ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος!...

Καὶ ἡ φωνὴ του ἔγινε θρηνώδης. Ἀφῆκε βαθὺν στεναγμόν.

— Πές μου, τί τρέχει, πάτερ; Εἶμαι περιεργος, ἐπανέλαβεν ὁ μπαρμπα-Γιάννης.

— Πές μου πρώτα τί ξέρεις τουλόγου σου, εἶπεν ὁ ξένος γέρον.

Ὁ Γιάννης, ἔπιε δευτέραν καταπιὰν ρακίου, καὶ εἶπε:

— Μὰ εἶμαι πολὺ περιεργος... Ἐπειτα δὲν ξέρω ποιὸς εἶσαι, καὶ πῶς βρέθηκες ἐδῶ... Δὲν μοῦ εἶπες, ἀπάνω στὸν Εὐαγγελισμό, στὸ Μοναστήρι, βρίσκεσαι; Βέβαια, ἀπ' τὸν τόπο δὲν εἶσαι... Τί σχέση ἔχεις ἐσὺ μὲ τὴν πεθαμένη, κι ἀπὸ ποῦ κι ὡς ποῦ;...

Ὁ ξένος, μετὰ μικρὰν σκέψιν, ἀπήντησε:

— Μοναχὸς σου δὲν εἶπες: «Θὰ σοῦ πῶ, κι ἂν θέλῃς καὶ σύ, πές μου, ἀλλοιῶς μὴ λές, δὲν σὲ βιάζω»; Ἐπειτα αὐτὸ ποῦ μπορῶ νὰ σοῦ πῶ εἶναι μόνον μιὰ ἄκρη ὅλης τῆς κουβέντας, ὅπου ἐγὼ ὀφείλω νὰ τὸ πῶ στὸν πνευματικόν... Σοῦ εἶπα εἶμαι ἁμαρτωλὸς ἄνθρωπος.

— Καὶ δὲν ἔχεις ξεμολογηθεῖ;

— Πολλὲς φορές... Μὰ ἡ συνείδησίς μου μὲ πειράζει ἀκόμα. Ὁ λογισμὸς μου δὲν ἀναπαύεται. Αὐτὸ εἶναι πρᾶμα ποῦ δὲν ξεχνιέται!

— Ἀλήθεια; εἶπεν ὁ Γιάννης, αἰσθανόμενος κάτι ὡς φόβον εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦτον ποῦ ἔδιδεν εἰς τὸν ἴδιον ἑαυτὸν του ὁ ἄγνωστος.

— Ἀλήθεια! ἐπανελάβεν ὁ ἄγνωστος. Κι αὐτὸ πού μπορῶ νὰ πῶ ἐγώ, ἐσύ δὲν τὸ ξέρεις, κι ἂν θέλω σοῦ τὸ λέω, μόνο διὰ νὰ ξαλαφρώσω τὴν συνειδησή μου... Ἐνῶ, αὐτὸ πού μπορεῖς νὰ μοῦ πῆς ἐσύ, ἐγώ μπορεῖ νὰ τὸ ξέρω καλύτερα ἀπὸ σένα, καὶ μοῦ τὸ πῆς, δὲν μοῦ τὸ πῆς, ἐγώ δὲν ἔχω καμμιά περιέργεια. Μόνον, ἂν μοῦ πῆς, μὲ τὴν κουβέντα, θὰ μοῦ ἔρθη κ' ἐμένα ὄρεξη νὰ πῶ τὸ δικό μου...

Ὁ Γιάννης ἐπανελάβεν:

— Εἶπες, αὐτὸ πού μπορῶ νὰ σοῦ πῶ, ἐσύ τὸ ξέρεις;

— Ναί, εἶπεν ἀδιστάκτως ὁ ξένος· τὸ πῶς δηλαδὴ ἐχάθη στὴν Πόλη ὁ πρῶτος ἄνδρας τῆς μακαρίτισσας... πού τὸν ἐκρέμασαν ἄδικα οἱ Τούρκοι... κ' ἐμοσχοβόλησαν τὰ κόκκαλά του! Ἄ! ὁ Θεὸς νὰ ἐλεήσει τὴν ψυχὴ μου!...

Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ ξένου ἔτρεμεν.

Ὁ Γιάννης εἶπε:

— Τότε νὰ πάρουμε ἓνα δεύτερο τσίπουρο.

Ἐκραξε τὸν κάπηλον, τοῦ παρήγγειλε νὰ φέρῃ δύο ρακιά, κ' ἐπάνω εἰς τὸ ρακὶ ἤρχισε νὰ διηγῆται ὅ,τι εἶχεν ἀκούσει ἀπὸ τοὺς γεροντοτέρους συντοπίτας του.

*

**

Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶχε ταφῆ εἰς τὸ μικρὸν κοιμητήριον τῆς πολίχνης ἢ γραΐα Χρυσὴ ἢ Κωφὴ!

Αὕτη ἦτο τρεῖς χήρα. Ὁ πρῶτος σύζυγός της ὑπῆρξεν ὁ νεαρὸς ναυτικὸς Κωσταντῆς τοῦ Ματαρώνα, κρεμασθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ὀλίγα ἔτη πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνος. Εἶχον νυμφευθῆ πρὸ ἐνὸς ἔτους. Ἡ Χρυσὴ εἶχε γεννήσει θυγάτριον. Ὁ σύζυγός της, περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἀνοιξέως, ἐμβαρκαρίσθη ὡς συνήθως, μὲ τὸ καράβι τοῦ πατρὸς του, τοῦ ὁποίου ἦτο κυβερνήτης, κ' ἐπῆγεν εἰς τὴν Πόλιν, ὅπου ἐμπορεύετο οἶνους καὶ ἔλαια.

Τὰς ἡμέρας ἐκείνας, παρὰ τὴν ἀποβάθραν τῆς Σταμπούλ, ὅπου ἦσαν ἀραγμένα πολλὰ ἑλληνικὰ πλοῖα καὶ καϊκία προερχόμενα ἀπὸ τὰς Νήσους καὶ ἀπὸ τὴν Ἀσπρην Θάλασσαν (τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος), ἀνάμεσα εἰς πολλὰ καϊκία, τὰ ὁποῖα ἐπωλοῦσαν εἰς τοὺς Τούρκους ἔλαια, ἐλαίας, ρακὴν, σῦκα, σταφίδα, καὶ ἄλλα προϊόντα, εἶχε συμβῆ, διὰ λόγους συμφέροντος, φιλονικία τις μεταξὺ Χριστιανῶν πωλητῶν καὶ Ὀθωμανῶν ἀγοραστῶν, καὶ εἰς Ἑλλήν ναύτης εἶχε φονεύσει ἓνα Τούρκον κτυπήσας αὐτὸν μὲ κώπην.

Ὅταν ἡ ἐξουσία ἔμαθε τὸν φόνον, καὶ ἀνέσυρεν ἀπὸ τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης τὸ πτώμα τοῦ Τούρκου, συνέλαβεν ὡς ὑπόπτους πέντε ἢ ἕξ ἐκ τῶν Ἑλλήνων ναυτικῶν. Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ Κωσταντής.

Οὐδεὶς ἤθελε νὰ ὁμολογήσῃ τὴν προᾶξιν, ἀλλὰ καὶ οὐδεὶς ἔσπευδε νὰ καταμαρτυρήσῃ ἢ νὰ ἐγκαλέσῃ ἄλλον ὡς ἔνοχον. Μόνον δύο ἐκ τῶν ἀνακρινομένων εἶπον ὅτι ὁ φόνος εἶχε συμβῆ πλησίον εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦτο δεμένον τὸ καράβι τοῦ Ματαρώνα, καὶ ὅτι ὁ καπετὰν Κωσταντής εὐρίσκετο πάντοτε ἐπὶ τοῦ πλοίου, μόνον δὲ κατὰ Κυριακὴν πρωί, ὅταν ἤθελε νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ καὶ τὸ Σάββατον ἑσπέρας, ὅταν εἶχε λογαριασμοὺς νὰ κανονίσῃ, ἐξήρχετο εἰς τὴν ξηράν.

Τότε οἱ Τούρκοι ἐκράτησαν ὡς μᾶλλον ὑπόπτον τὸν Κωσταντὴν τοῦ Ματαρώνα, ἀπολύσαντες τοὺς ἄλλους.

Ἀνέκριναν διὰ τῆς βασάνου τὸν Κωσταντὴν.

— Γκιαούρη! Κιοπέκ*! Ἐσὺ τὸν ἐσκότωσες!

— Ὅχι, Κατὴ ἐφέντη· ὀρκίζομαι!

— Ὅχι... καὶ ποιὸς τὸν ἐσκότωσε;

— Δὲν εἶδα.

— Ὁ καυγὰς ἔγινε πολὺ κοντὰ στὸ καῖκι σου.

— Δὲν ξέρω ἂν ἦτο πολὺ κοντὰ! Ἦτον νύκτα ἀποβραδύς. Ἐγὼ ἐκοιμώμουν. Ἄκουσα μόνον φωνές. Ἄκουσα καὶ τὸν σκύλο μας νὰ γαυγίζει. Ξαφνίστηκα. Σηκώθηκα, κ' ἐβγήκα στὴν κουβέρτα. Κοιτάζω, ψυχὴν δὲν εἶδα. Τὸ πρωὶ ἔμαθα πὼς εἶχε γίνῃ φονικό.

— Κ' οἱ σύντροφοί σου;

— Τοὺς συντρόφους μου τοὺς ἐξέτασες, Κατὴ ἐφέντη. Ἡ ἀφεντιά σου ξέρεις τί σοῦ εἶπαν.

Οἱ δύο σύντροφοι τοῦ Ματαρώνα, οἵτινες ἀπετέλουν προσωρινῶς τὸ μόνον πλήρωμα τοῦ πλοίου, ἐνόσω τοῦτο εὐρίσκετο δεμένον εἰς τὴν σκάλαν, εἶχον συλληφθῆ μετὰ τῶν ἄλλων ὑπόπτων, καὶ ἀπολυθῆ· εἶχον καταθέσει ὁμοίως ὅτι ἐκοιμῶντο, καὶ δὲν εἶδαν τίποτε.

Ὁ Τούρκος δικαστὴς μετεμελήθη διότι τοὺς ἀπέλυσε, κ' ἔστειλε νὰ τοὺς συλλάβῃ ἐκ νέου. Τοὺς ἔφερεν εἰς ἀντιπαράστασιν μετὰ τὸν πλοίαρχόν των. Οἱ ἄνθρωποι ἐβεβαίωσαν μεθ' ὀρκου ὅτι δὲν εἶδαν τίποτε. Καὶ πάλιν τοὺς ἀπέλυσεν ὁ δικαστὴς.

Μετὰ τὴν ἀποπομπὴν τούτων, ἡ ἀνάκρισις τοῦ Κωσταντῆ ἔγινε συντονωτέρα.

— Λοιπὸν, εἶπεν ὁ δικαστής, ὁ ἕνας δὲν ξέρει, ὁ ἄλλος δὲν εἶδε τίποτε. Ποιὸς λοιπὸν τὸν ἐσκότωσε; Μήπως ὁ Μουσουλμάνος ἐσκοτώθη μόνος του;

— Ὅρκίζομαι στὴν πίστιν μου, εἶμαι ἀθῶος, εἶπεν ὁ Κωσταντής.

— Τί ὀρκίζεται στὴν πίστιν του; ὑπέλαβεν εἷς γηραιὸς Τοῦρκος, παρὼν εἰς τὴν ἀνάκρισιν. Ἡ πίστις του εἶναι ψεύτικη.

— Ὅχι, εἶναι ἀληθινή! εἶπεν ἀυθορμήτως καὶ μετὰ θάρρους ὁ Κωσταντής.

Ὁ λόγος οὗτος ἠρέθισε τοὺς Τούρκους. Ὑβρισαν τὸν νέον Χριστιανὸν «Κιοπόγλου, κιοπέκ*!» Εἶτα τὸν ἔστειλαν εἰς τὸ ὑγρὸν, σκοτεινὸν βουδρούμι, ὅπου τοῦ ἔδωκαν ἀρκετοὺς ραβδισμούς. Μετ' ὀλίγας ὥρας ἔστειλαν πάλιν νὰ τὸν φέρουν, καὶ τὸν ὠδήγησαν ἐνώπιον τοῦ Μολλᾶ.

Καὶ πάλιν ἤρχισεν ἡ διπλῆ βάσανος τῆς ἀνακρίσεως δι' ἔργου καὶ λόγου. Ἐγύρισαν τὰς δύο χεῖρας τοῦ δεσμώτου ὀπίσω εἰς τὰ νῶτά του.

Ὁ ὠραῖος ροδοκόκκινος νέος, μὲ τὸν ξανθὸν μύστακα, ἔπασχε δεινῶς, καὶ αἱ κόραι τῶν ὀμμάτων του, ἐφαίνοντο ἔτοιμοι νὰ πεταχθῶσιν ἔξω ἀπὸ τὰς κόγχας.

— Γκιαοὺρ ντομούζ*! Θα ὁμολογήσης; Ἐσὺ τὸν ἐσκότωσες.

— Σᾶς λέγω τὴν ἀλήθεια· εἶμαι ἀθῶος.

— Τότε, ἀφοῦ λέγει τὴν ἀλήθεια, πὼς εἶναι ἀθῶος, εἶπε πάλιν ὁ γηραλέος Τοῦρκος, ὅστις παρίστατο εἰς τὰς ἀνακρίσεις, ἅς γίνῃ Μουσουλμάνος, νὰ τὸν πιστεύσωμεν!

— Γίνεσαι Μουσουλμάνος;

— Ὅχι!

— Θα σὲ κρεμάσω!

Ὁ νέος ἐλιποψύχησε πρὸς στιγμὴν.

— Γίνεσαι;

Ὁ Κωσταντής ἐσιώπα.

— Θα κρεμασθῆς!

—Άς!...

Καὶ πάλιν:

—Γίνεσαι Τούρκος;

—Όχι!

—Σύρτέ τον στην κρεμάλα! ἔκραξεν ἀγρίως ὁ Μολλάς.

Ὁ γηραλέος Τούρκος ἐκρότησε τὰς παλάμας.

*

**

Τὸν ἔφεραν εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης. Ἡτοίμασαν τὴν ἀγχόνην.

—Ἐσκότωσες τὸν ἄνθρωπον!

—Όχι!

—Γίνε Τούρκος!

—Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ!

Δύο ἢ τρεῖς Τούρκοι μὲ πλατέα σαρίκια, παριστάμενοι εἰς τὸν ἀπαίσιον τόπον, ἤρχισαν νὰ νουθετοῦν τὸν κατάδικον.

—Ἐλα εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν, ἄνθρωπε, νὰ γλυτώσης... Δὲν λυπᾶσαι τὰ νιάτά σου;

—Γίνε, γκιουζέλ Γκιαούρ*, γίνε Τούρκος! Δὲν ἔχεις γονεῖς; Δὲν λυπᾶσαι τὴ μάνα σου;

—Παντρεμένος εἶσαι; Δὲν λυπᾶσαι τὰ παιδιά σου;

Ὁ Κωσταντῆς εἶχεν ὀλιγοψυχήσει καὶ πάλιν. Ἐκρατήθη ἡ φωνὴ του.

—Θὰ γίνης; Ἦ ἀπεφάσισες;

—Όχι! Δὲν κολάζω τὴν ψυχὴ τοῦ νοννοῦ μου, ποῦ μ' ἐβάφτισε.

Ὁ δήμιος ἔσυρε τὸ σχοινίον.

—Θὰ γίνης Τούρκος;

— Ἡ τελευταία ὥρα σου!

— Ὅχι! Δὲν κολάζω τὸν νοννό μου!

Ὁ δήμιος ἠτοίμασε τὴν θηλειάν.

— Σῦρε λοιπὸν εἰς τὸν Ἄϊδην, ἄπιστε!

— Μνήσθητί μου, Κύριε!

Καὶ μετ' ὀλίγα λεπτά, ὁ νέος ἤσπαιρε κρεμάμενος εἰς τὴν ἀγχόνην.

*

**

Μετὰ τρία ἔτη, οἱ ναυτικοί, οἱ παλαιοὶ γείτονες τοῦ πλοίου τοῦ Ματαρώνα παρὰ τὴν ἀποβάθραν τῆς Σταμποῦλ —ἐξ ὧν πολλοὶ κατήγοντο ἐκ Ρόδου—, οἵτινες ἐγνώριζον τὴν ἀθωότητα τοῦ νεαροῦ πλοιάρχου Κωσταντῆ, καὶ εἶχον μάθει ἐν καιρῷ ποῦ ἀκριβῶς εἶχε ταφῆ τὸ λείψανόν του, ἐπῆγαν κρυφίως εἰς τὸ νεκροταφεῖον τῶν καταδίκων καὶ ἀνέσκαψαν τὸν τάφον. Τὰ κόκκαλα τοῦ Κωσταντῆ, κατακίτρινα, ἐμοσχοβολοῦσαν ὡσὰν ἀπὸ ρόδα καὶ βασιλικόν. Οἱ Ροδίται τὰ ἐπῆραν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ τὰ μετέφεραν εἰς τὴν πατρίδα των, ὅπου τὰ ἀπέθηκαν εἰς ἱερὸν βῆμα παρεκκλησίου, ὑπὸ τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν.

*

**

Εἰς τὸ χωρίον τοῦ Κωσταντῆ, οἱ συγγενεῖς του ἔμαθαν, μετὰ καιρὸν, ὅτι «τὸν ἐκρέμασαν ἄδικα οἱ Τοῦρκοι στὴν Πόλη». Ἡ νέα Κ' σῆ (Χρυσή) ἢ νεόνυμφος, μὲ τὸ βρέφος εἰς τοὺς κόλπους τῆς, ἐκλαυσε τὸν σύζυγόν τῆς, ἐφόρεσε μαῦρα, καὶ μετὰ δύο ἔτη τὸν ἐξέχασε καὶ ἤλθεν εἰς δεύτερον γάμον.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν γάμον εἶδεν ὄνειρον. Τῆς ἐφάνη εἰς τὸν ὕπνον τῆς, ὁ πρῶτος σύζυγος, ὁ Κωσταντῆς, μὲ τὴν θηλειάν εἰς τὸν λαιμόν.

— Χρυσή, μ' ἐξέχασες;

Ἡ Χρυσή ἐξύπνησε μὲ πυρετόν, καὶ μὲ βοήν εἰς τὸ ἐν ὠτίον. Εἶχε μείνει ἔγκυος· ἐγέννησε μὲ πόνους καὶ μὲ βάσανα. Ἄμα ὡς ἐτέχθη τὸ βρέφος, ἀπέθανε τὸ πρῶτον παιδίον τὸ ἐκ τοῦ Κωσταντῆ. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἀπέθανε καὶ ὁ δεύτερος σύζυγός τῆς. Ἡ Χρυσή ἐκωφάθη κατὰ τὸ ἐν ὠτίον.

Ἡ Χρυσή ἐπένησε καὶ τὸν δεύτερον σύζυγον. Εὐθὺς ὕστερον ἀπέθανε καὶ τὸ τέκνον τὸ ἐκ τοῦ δευτέρου γάμου. Μετὰ τρία ἔτη ἡ Χρυσή ἐξέχασε καὶ τ' ὄνειρον, καὶ τὸν δεύτερον σύζυγον, καὶ τὰ δύο τέκνα. Ἄλλ' ἦτο νέα ἀκόμη,

μόλις τριακοντοῦτις. Οἱ συγγενεῖς τῆς τὴν ἔπεισαν νὰ νυμφευθῆ καὶ ἐκ τρίτου.

Ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν τρίτον γάμον, βλέπει καθ' ὕπνον τὸν Κωσταντῆν, μὲ ἓν σημεῖον ὡς αὐλακα γύρω εἰς τὸν λαιμό.

— Χρυσή, ὄλο μὲ ξεχνᾶς;

Ἡ Χρυσὴ ἐξύπνησε πυρέσσουσα, καὶ μὲ βοήν εἰς τὸ ἄλλο ὠτίον, τὸ ὑγιές. Μετ' ὀλίγον καιρὸν ἀπέθανεν ὁ τρίτος σύζυγος, ἡ δὲ Χρυσὴ ἐκωφάθη καὶ ἀπὸ τὰ δύο ὠτα.

*
**

Αὐτὴ ἡ γρια-Κ' σὴ ἡ Κουφή, καθὼς τὴν ὠνόμαζον ὅλοι, εἶχε ταφῆ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτὴν διηγήθη ὁ Γιάννης ὁ Μουτζούρης εἰς τὸν γηραιὸν ξένον, τὸν ὁποῖον εἶχε συλλάβει προσευχόμενον ἐπάνω εἰς τὸν τάφον.

Οὗτος εἶχεν ἀκούσει ἀπλήστως τὴν διήγησιν. Εἶτα ἔπτε τὴν τελευταίαν ρανίδα τοῦ ρακιοῦ καὶ εἶπεν:

— Ἐτσι ἔγινε, ὅπως τὸ εἶπες.

— Λοιπὸν, ὅλα τὰ ἤξευρες;

— Ναί, καὶ κάτι παραπάνω.

— Ἄ! ἂν θέλης νὰ μοῦ πῆς, τί εἶν' αὐτὸ τὸ παραπάνω;

— Ὅ,τι λείπει ἀπὸ ὅλην τὴν ἱστορίαν.

— Τί λείπει;

— Τὸ ποιὸς εἶχε σκοτώσει τὸν Τοῦρκο, κ' ἐκρούφθη, κ' ἐγλύτωσε...

Καὶ τοῦτο λέγων ὁ ξένος ἐσηκώθη νὰ φύγη.

Ὁ Γιάννης ἤνοιξε μεγάλως τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸ στόμα.

— Ἄ! αὐτὸς εἶσαι σύ;!!...

Ὁ ξένος ἔφυγε μὲ ταχὺ βῆμα, καὶ μετὰ μίαν στιγμὴν ἔγινεν ἄφαντος. Ὡς τελευταίαν ἠχώ, ἡ αὐρὰ ἔφερεν εἰς τὰ ὠτα τοῦ Γιάννη τὴν φράσιν αὐτὴν:

—Ὁ Θεὸς νὰ ἐλεήσει τὴν ψυχὴ μου!

(1905)